

SF VIL UDVIKLE VELFÆRDS- SAMFUNDET MED MILLIARDFOND TIL FOREBYGGELSE

ORDFØRER/KONTAKT

Pia Olsen Dyhr
Formand

De kommende valg til kommuner, regioner og Folketinget er afgørende for velfærdssamfundets fremtid. For selvom vi skriver 2025, er det som om, vi ikke har formået at løfte velfærdssamfundet ind i det nye årtusinde.

Hvis ikke historien skal være at velfærdssamfundet blev opbygget i det 20. århundrede for så langsomt, men sikkert at blive nedbrudt i det 21. århundrede, så er der brug for et nyt velfærdsløfte.

Tidligere generationer af politikere havde modet til at opbygge og udbygge det velfærdssamfund, vi kender i dag. Det er bygget på mod og troen på, at universelle velfærdsydelser er en god investering – ikke bare for den enkelte men for hele Danmark. Essensen er kollektive investeringer og forebyggelse.

Men siden årtusindeskiftet har politikken været en anden. Fogh-regeringens skattestop markerede en ny kurs, som desværre har været dyr for velfærden og fællesskabet. Og man er grundlæggende løbet fra det løfte, man gav danskerne med velfærdsforliget.

Med velfærdsforliget blev det aftalt, at pensionsalderen gradvist skulle stige i takt med levealderen for at sikre finansiering til velfærden:

Styrkelsen af de offentlige finanser, som på langt sigt optræder i kraft af det nye tilbagetrækningssystem, reserveres til at sikre finansiering af velfærdssamfundet i fremtiden. Midlerne skal bruges til at finansiere merudgifter til blandt andet pleje og sundhed, når der kommer flere ældre, og til en styrket indsats mod nedslidning på arbejdsmarkedet.

Velfærdsforliget, 2006

Faktum er bare, at løftet er blevet brudt. De rigeste er blevet rigere med skæve skattelettelser for i alt 84 mia. kr.¹ Den rigeste tiendedel har fået 100 gange så meget som den fattigste tiendedel. Den store prioritering af skattelettelser til de rigeste har taget penge væk fra råderummet til at udbygge velfærden, og i stedet er der sket en udhuling.

Sigurd Agersnap
Finansordfører
Mail: sigurd.agersnap@ft.dk
Tlf: 61 62 49 68

¹ [Stigende ulighed hjulpet på vej af milliardstore skattelempelser | Arbejderbevægelsens Erhvervsråd](#)

UDHULING AF VELFÆRDEN ER GÅET UD OVER FOREBYGGELSEN

Konsekvenserne har været tydelige. Den offentlige kernevelførd er blevet forringet i takt med, at pengene ikke er fulgt med tiden og demografien, samt at opgaverne på nogle områder – fx psykiatrien og det specialiserede socialområde – er vokset endnu hurtigere. De ansatte løber hurtigere og børn, ældre og syge oplever, at der er mindre tid og ringere kvalitet. Private velfærdsalternativer er skudt op og har betydet, at opbakningen til de danske velfærdsinstitutioner er dalende. Hvis vi fortsætter ad den vej, så ender de rigeste med at vælge den private velførd og købe sig foran i køen, mens almindelige mennesker må nøjes med ringere velførd og længere ventelister.

Vores kommuner og regioner tvinges år efter år til at præsentere borgerne for sparekataloger. Sparekataloger der skærer forebyggelsesindsatser væk, selvom byrådet og borgerne godt ved, at de virker. Det kunne være en ungdomsklub, der hjælper et barn med at finde et større fællesskab. En ekstra pædagogisk støtte til et barn med risiko for skolevægning. Eller at lokale foreninger inviteres ind på plejehjemmene for at modvirke ensomhed blandt ældre.

Gode investeringer i fællesskabet og for den enkelte, som ikke klarer cuttet i et alt for stramt kommunalt eller regionalt budget. Når sådanne initiativer spares væk, så hænger det ikke sammen og afspejler en fejltagtig økonomisk prioritering fra Christiansborg.

DEN NYE VERDENSORDEN KRÆVER HÅRDE PRIORITERINGER OG POLITISK MOD

Det kan lade sig gøre at genopbygge og udvikle den nære velførd, men det kræver politisk mod og prioritering. Ikke mindst i lyset af det finanspolitiske pres, som den forestående oprustning indebærer.

Der er ikke plads til skattelettelser – tværtimod. SF mener, at en ny økonomisk plan må indebære en progressiv sikkerhedsskat for at sikre at der er råderum til både velførd, forsvar, grøn omstilling og retfærdig pension. Samtidig bør man lempe Budgetloven, så vi i en periode kan øge underskuddet. Der er brug for, at vi i de kommende år kan investere i både sikkerhed og forebyggelse. For at beskytte den danske velførdsmode.

Vi skal ikke bare lappe på den gamle model fra det forrige årtusinde, som vores bedsteforældre opbyggede. Vi skal turde at tage de næste skridt og gå fra velførdstat til velførdssamfund. Vi skal ikke bare have fokus rettet mod de institutioner, der skal hjælpe os, når vi ikke kan selv – men i stedet investere systematisk i forebyggelse og skærpe vores fokus på alt det, der gør, at børn ikke ender i psykiatrien eller at ældre ikke ender med at ryge ind og ud af hospitalet.

En ny regering skal opruste den nære velførd og SF foreslår derfor:

- En forebyggelsesfond med en startkapital på 15 mia. kr. frem mod 2030, der skal sikre manøvrerum til at investere i forebyggelsesindsatser. Som noget nyt skal private fonde inviteres til at supplere. Fonden kan bruges til initiativer i kommuner, regioner og offentlig-private partnerskaber.
- Skattestoppet skal affyses og erstattes med et skattelettelsesstop.
- Genoplivning af velførdsløven, så pengene til velførd som minimum følger det demografiske træk.
- En velførdskommission, der modsat tidligere velførdskommissioner, ikke har fokus på besparelser og klassiske arbejdsudbudsreformer, men på, hvad der skal til for at føre velførdssamfundet ind i det nye årtusinde.
  - Hvordan sikrer vi finansiering og hvordan sikrer vi, at den offentlige velførd bliver det sikkerhedsnet under alle danskere og den fælles forsikring, som det tidligere har været.
  - Hvordan skaber vi en offentlige finansiering af forebyggelsesindsatser, der medregner de langsigtede gevinster og muliggør investeringer i mennesker og sikrer et langsigtet perspektiv fremfor budgetlovens kortsigtede og kortbare fokus på det enkelte år?
- Større kommunal selvbestemmelse, så kommuner igen får mulighed for at prioritere velførd lokalt, og også at finansiere det. Det kræver et opgør med for stramme og rigide regler i Budgetloven, som gør at kommunerne ikke kan lægge flerårige budgetter og dermed investere i forebyggelse.

OM FOREBYGGELSESFONDEN

Velfærdssamfundet afhjælper mange problemer men har aldrig været effektivt, når det gælder forebyggelse. Det skal der laves om på. Og timingen er rigtig. Vi har i nogle år endnu et økonomisk råderum, som kan bruges til at investere i forebyggelse. Det vil give gevinster senere, både i form af bedre livskvalitet for mange, men også økonomisk for samfundet. Fonden skal bl.a. målrettes indsatser, der kan nedbringe en række meget væsentlige samfundsudfordringer, herunder fx:

- **Flere og flere mennesker rammes af stress.** Tal fra Den Nationale Sundhedsprofil viser, at der er sket en stigning i danskere, som rapporterer et højt stressniveau i perioden 2013-2023. Arbejdsrelateret stress sænker hvert år det effektive arbejdsudbud med 55.600 fuldtidspersoner. Det samfundsmæssige velstandstab ved højere sygefravær og lavere arbejdsudbud relateret til stress er 54,6 mia. kr. årligt.
- **Stigning i børn med skolevægring og i udbetaling af tabt arbejdstjeneste til forældre.** På 10 år er antallet af børn, der er væk i mindst halvdelen af skoleåret, fordoblet. Kommunerne har samlet set udbetalt 1,8 mia. kr. til ca. 16.000 forældre i tabt arbejdsfortjeneste i 2022 mod 1,1 mia. kr. i 2018.
- **Flere danskere føler sig ensomme.** Siden år 2000 er andelen af mennesker, der føler sig ensomme mere end fordoblet. Det gælder hele befolkningen og alle aldersgrupper, men det er især de ældre på 75 år og derudover og de unge (16-24 år), der føler sig mest ensomme.

SF foreslår at afsætte 15 mia. kr. til forebyggelse frem til 2030 og inviterer samtidig private fonde, virksomheder mv. til at skyde penge ind i indsatsen. De 15 mia. kr. i offentlige midler målrettes den offentlige sektor og dens brugere. De 10 mia. kr. kan søges af kommuner, regioner og statsinstitutioner som tilskud, mens 5 mia. kr. er en udvidelse af anlægsrammer og -bevillinger, som der kan lånes til. De private midler målrettes den private sektor, i det der dog skal være mulighed for indsatser, der går på tværs af den private og den offentlige sektor.

For at sikre, at forebyggelsesindsatserne har den ønskede effekt, etableres et nyt rejsehold, der skal rådgive kommuner, regioner og virksomheder om, hvilke indsatser der faktisk virker. Der findes allerede i dag masser af gode eksempler ude i kommuner, regioner og virksomheder på indsatser som har gjort en forskel, når det gælder forebyggelse. Dem skal vi have udbredt. Det er vigtigt, at midlerne fra fonden anvendes klogt og bygger videre på eksisterende og evidensbaseret viden.

Eksempler på indsatsområder

- Tidlig indsats mod stress: Stress og psykiske lidelser er en af de største udfordringer på arbejdsmarkedet i dag. Alt for mange danskere oplever et arbejdspres, der gør dem syge, og vi betaler prisen med lange sygemeldinger, tidlig tilbagetrækning og lav livskvalitet. Vi skal tage stress alvorligt. Det kræver blandt andet en styrket indsats for bedre psykisk arbejdsmiljø og at vi etablerer mekanismer, der forebygger stress i opløbet for at undgå langtidssygemelding eller i værste fald tabt arbejdsevne.
- Mistrivsel blandt børn og unge: Alt for mange unge oplever i dag psykisk belastning, stress og ensomhed, hvilket påvirker både deres mentale sundhed og deres evne til at klare kravene i hverdagen. Særligt i en tid med stigende præstationskrav og digitalt pres er det nødvendigt at forebygge, før problemerne udvikler sig til større psykiske lidelser. Vi skal sikre, at unge får de nødvendige redskaber til at håndtere deres udfordringer, samtidig med at vi skaber et sundt og støttende fællesskab omkring dem.
- Færre ensomme: Ensomhed påvirker livskvaliteten negativt og rammer især unge, sårbare og ældre. En løsning kunne være at afsætte midler til flere lokale fællesskaber for udsatte unge samt aktivitetshuse og bedre fællestransport for ældre. Flere kommuner og organisationer som Ældre Sagen, Røde Kors mm. har allerede mange gode tilbud, som kunne sammentænkes og udbredes. Dette samme gælder for initiativerne fra den nationale strategi og handlingsplan mod ensomhed, som med fordel kunne omsættes til konkrete initiativer med støtte fra fonden.

- Hjælp under graviditet og efter fødslen: Sygefraværet er naturligt højere for gravide end for andre, men erfaringer tyder på, at merfraværet kan reduceres i betragtelig grad gennem besøg af jordemødre og fysioterapeuter på den gravides arbejdsplads. Derudover oplever mange nybagte mødre gener og komplikationer efter fødslen. Her findes potentiale ift. genoptræning og efterfødselshjælp, så flere kvinder undgår langvarige fysiske mén og komplikationer.
- Bedre indeklima i vuggestuer, børnehaver og skoler: Giver lavere sygefravær for personale og børn – og børnenes forældre mv, hvorved smittekæder begrænses. Bedre indeklima øger samtidig indlæringssejnen.
- Bedre rengøring: Der er en tendens til at rengøring bliver opfattet som noget man kan skære ned på, fordi det ikke er en direkte kerneydelse. Men dårlig rengøring kan betyde flere sygedage, måske især i vuggestuer og sygehuse.
- Sundhedsfremmende forebyggelse er også afgørende for danskernes trivsel og arbejdsliv. Pensionselskaberne har allerede forstået, at det kan betale sig at investere i forebyggelse. De tilbyder sundhedstjek, adgang til fysioterapi og mentale sundhedsprogrammer til deres kunder, fordi de ved, at det reducerer sygdom, øger arbejdsstyrken og forøger livskvaliteten på sigt.
- Måltrettet indsats mod fysisk nedslidning. Færre danske lønmodtagere skal ufrivilligt tvinges ud af arbejdsmarkedet pga. nedslidning. Indsatserne kan fx være i form af udbredelse af den tidlige indsats mod fysisk nedslidning gennem fx fysioterapi og arbejdsmiljøindsatser.

Evaluering

Når der gives penge til et projekt, skal modtageren sikre en simpel tilbagemelding. Det er vigtigt, at evalueringen i høj grad anvender eksisterende statistik fx til at se på udviklingen i sygefravær, skolefravær, reduktion i antallet af infektioner på sygehusene etc. og balancerer kravene til tilbagemelding i forhold til de ressourcer, der skal bruges fra modtagerens side. Større projekter forventes at skulle evalueres mere grundigt end mindre projekter. Med en simpel og effektiv evalueringsstandard kan de fondsfinansierede indsatser bidrage til at øge vidensniveauet om effekten af forebyggelse og på sigt styrke grundlaget for at indregne gevinster i de økonomiske modeller og den lokale budgetplanlægning.

Finansiering

Der lægges op til, at forebyggelsesfonden afgrænses til at finansiere indsatser i perioden frem til 2030 og udgiften er derfor midlertidig. De økonomiske konsekvenser vil derfor være lidt større underskud frem til 2030 og dermed et træk på statens nettoformue og en mindre optagelse af gæld. Det vurderes dog muligt indenfor rammerne af Budgetloven – ikke mindst i kraft af den seneste opjustering af råderummet – og kan samtidig ses i lyset af en meget høj finansiell formue.

Det er desuden hensigten, at indsatserne via forebyggelse skal føre til samfundsøkonomiske gevinster og styrke vidensgrundlaget for tilrettelæggelsen af fremtidens forebyggelse i den offentlige sektor. Det forventes at en række af indsatserne kan rulleres bredere ud efter 2030, og at det kan bidrage til at forbedre de offentlige finanser på længere sigt i form af større arbejdsudbud (via mindre sygefravær mv.) og samtidig betyde et mindre udgiftspres fx på sygehuse og skoler.